

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod: 16 Medi 2025

Aelod Cabinet: Y Cyngorydd R. Medwyn Hughes
Aelod Cabinet Economi a Chymuned

Swyddog Cyswllt: Llyr B Jones
Pennaeth Cynorthwyol Economi a Chymuned
Esyllt Rhys Jones
Rheolwr Rhaglenni Adfywio

Rhif Ffôn Cyswllt: LlyrBJones@gwynedd.llyw.cymru
01286 679219 (est.32219)

EsylltRhysJones@gwynedd.llyw.cymru
01286 679513 (est. 32513)

Teitl yr Eitem: Cynnal Pleidlais Ardaloedd Gwella Busnes Bangor

1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

1. Nodi fod y Cynnig Ardal Gwella Busnes (AGB) a dogfennau atodol gan Gwmni Ardal Gwella Busnes Bangor wedi eu derbyn gan y Cyngor a'u bod yn cydymffurfio gyda'r Rheoliadau;
2. Fod y Cabinet yn cyfarwyddo'r Swyddog Canlyniadau i gynnal pleidlais AGB Bangor;
3. Cymeradwyo'r trefniadau a'r goblygiadau ariannol a nodir yn Rhan 3 o'r adroddiad;
4. Dirprwyo'r hawl i Aelod Cabinet Economi i bleidleisio ar ran yr Awdurdod ym mhleidlais yr AGB.
5. Os yw'r bleidlais yn llwyddiannus ym Mangor, ac yn unol â Rheoliadau Ardal Gwella Busnes (Cymru) 2005, dirprwyo hawl i Bennaeth Gwasanaeth Economi a Chymuned mewn ymgynghoriad â phenaethiaid yr adrannau canlynol i gymeradwyo'r fersiwn derfynol o'r Cytundeb Ymarferol a'r Cytundeb Gwaelodlin a chwblhau y cytundebau yn unol â threfniadau y Cyngor:

- Amgylchedd
- Priffyrdd, Peirianeg ac YGC
- Cyfreithiol
- Cyllid.

2 Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1. Fe nodir yn Rheoliadau Ardal Gwella Busnes (Cymru) 2005 fod angen i awdurdodau lleol awdurdodi y broses o gynnal pleidlais Ardal Gwella Busnes. Yn unol â chyfansoddiad y Cyngor, y Cabinet sydd yn gyfrifol am awdurdodi hyn.
- 2.2. Mae gan awdurdodau lleol yr hawl feto os yw'n ystyried y byddai cynigion AGB yn debygol o wrthdaro'n sylweddol gyda pholisi presennol, yn gosod baich ariannol ar drethdalwyr, neu fod baich yr ardoll yn rhy uchel. Fodd bynnag, fe gefnogir y bwriad o gynnal pleidlais oherwydd :
 - Mae'r cynnig AGB Bangor yn ymateb i heriau sydd wedi eu hadnabod gan y gymuned fusnes.
 - Wrth gynnal pleidlais, mae'r gymuned fusnes yn derbyn y cyfle i gefnogi sefydliad yr AGB er mwyn rhoi'r gallu iddynt wireddu'r amcanion sydd wedi eu nodi o fewn y cynlluniau busnes.
 - Gallai'r AGB arfaethedig ddenu buddsoddiad ychwanegol ag uchafu cynnig a phroffil Bangor
 - Byddai'r AGB yn gyfrwng i gydweithio gyda'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau ychwanegol.

Nid oes sail i weithredu y feto statudol.

3 CYFLWYNIAD

- 3.1. Yn dilyn pleidlais lwyddiannus yn ôl yn 2015 sefydlwyd Ardal Gwella Busnes Bangor yn Ebrill 2016 ac fe sefydlwyd cwmni AGB Bangor i weithredu'r AGB. Yn unol â Rheoliadau Ardaloedd Gwella Busnes (Cymru) 2005 dim ond am gyfnod o 5 mlynedd mae AGB yn weithredol. Bu'n ofynnol dilyn proses o bleidleisio yn ôl yn 2021 ar gyfer ail dymor yr AGB. Bydd y cyfnod ail dymor yn dod i ben Mawrth 2026 felly mae'n ofynnol eto dilyn yr un drefn am dymor arall.
- 3.2. Er mwyn cynnal pleidlais am gyfnod pellach mae'n ofynnol i Gwmni AGB, yn unol â Rheoliadau Ardal Gwella Busnes (Cymru) 2005 gyflwyno rhybudd ar yr Awdurdod Bilio er mwyn gallu cynnal y bleidlais. Yn unol â'r Rheoliadau'r Cyngor ydi'r Awdurdod Bilio.
- 3.3. Mae AGB Bangor wedi cyflwyno rhybudd i'r Cyngor ar gyfer adnewyddu yr AGB. Mae Cwmni AGB Bangor wedi cyflwyno'r rhybudd i'r Cyngor ac mae'r cynigion sydd wedi eu derbyn wedi eu hadolygu.

Nid yw'n ymddangos fod y rhybudd yn gwrthdaro gydag unrhyw bolisi sydd gan y Cyngor. Gyda chymeradwyaeth y Cabinet y cam nesaf fydd i'r Cyngor gyfarwyddo'r Swyddog Canlyniadau i gynnal y bleidlais.

3.4. Fel rhan o'r broses, mae Cwmni'r AGB wedi bod yn ymgynghori gyda'r cyfarwyddwyr ynghyd a'r busnesau sydd yn talu'r ardoll am eu cynigion ar gyfer 2026-2031. Mae'r Cynnig AGB a'r atodiadau wedi eu cynnwys yn y dogfennau cefndirol.

3.5. Rhagwelir y bydd manylion a threfniadau'r AGB arfaethedig yn cynnig ardoll unfurf o 1.5% ar draws y bwrdd (yn seiliedig ar Restr Brisio Trethi Annomestig 2023), yn wahanol i'r trefniadau yn 2016 ac yn 2021 pan oedd cyfradd is o 1.25% ar gael i elusennau a busnesau mewn canolfannau siopa. Byddai'r cynllun newydd yn dal i eithrio eiddo sydd â gwerth trethiannol llai na £5,000. Amcangyfrifir y byddai'r AGB yn codi hyd at £170,000 y flwyddyn (sef £850,000 dros 5 mlynedd) ym Mangor.

3.6. Amserlen

Mae'r anghenion cyfreithiol sydd yn gysylltiedig â chynnal y bleidlais wedi ei gynnwys yn yr amserlen isod:

Gweithredu	Angen o fewn y Rheoliadau	Dyddiad *
Penderfyniad Cabinet		16.09.25
Swyddog Canlyniadau i gyhoeddi'r bleidlais	42 dydd cyn y bleidlais	15.10.25
Cyhoeddi papurau pleidleisio	Dydd olaf: 28 dydd cyn dydd y bleidlais	30.10.25
Dydd olaf i bleidleisio		27.11.25
Cyfri'r pleidleisiau	Cyn gynted ag yn ymarferol bosibl ar ôl dydd y bleidlais	28.11.25
Cyhoeddi'r canlyniad		28.11.25
Dydd cychwyn yr AGB		01.04.26

* syniad amlinellol o'r amserlen yw hon.

3.7. Os yw'r bleidlais yn llwyddiannus bydd Cwmni AGB Bangor a'r AGB yn parhau yn weithredol hyd at 31 Mawrth 2031. Os fydd y bleidlais yn aflwyddiannus bydd Cwmni AGB Bangor a'r AGB yn dirwyn i ben 31 Mawrth 2026.

Cytundebau Ffurfiol

3.8.

Yn unol â'r Rheoliadau, mae cyfres o gytundebau rhwng y Cyngor a Chwmni AGB. Mae'n rhaid i'r cytundebau hyn fod mewn lle yn dilyn pleidlais o blaid. Mae'r cytundebau drafft wedi eu cynnwys yn y dogfennau cefndirol.

Cytundeb Gwaelodlin: mae'r cytundeb hwn yn diffinio'r lefel o wasanaeth sydd yn cael eu gweithredu gan y Cyngor o fewn ardal yr AGB. Yn unol â'r cytundeb bydd yn ofynnol i'r Cyngor hysbysu Cwmni AGB o unrhyw newid i'r gwasanaeth hwn yn ystod ei dymor. Pwrpas y cytundeb hwn ydi i dawelu meddyliau busnesau, o fewn yr ardal, nad ydynt yn talu'r ardoll ar gyfer gwasanaethau sydd eisoes yn bodoli. Mae'r cytundeb hwn ar hyn o bryd yn cael ei adolygu er mwyn sicrhau fod y fersiwn gyfredol yn adlewyrchu gwasanaethau cyfredol y Cyngor o fewn ffiniau'r AGB. Bydd drafft o'r cytundeb yn cael ei negodi gyda Chwmni'r AGB. Yn ddarostyngedig i ganlyniad 'le' bydd y cytundeb yn cael ei gytuno a'i ffurfioli.

Cytundeb Ymarferol : dogfen yw hon sydd yn gytundeb rhwng Cwmni AGB a'r Cyngor yn amlinellu a gosod trefniadau gweinyddol, casglu'r ardoll a'r manylion gorfodaeth yng nghyd-destun ardoll yr AGB. Y Cyngor sydd a'r hawl cyfreithiol i sefydlu trefniadau ariannol ac i anfonebu a chasglu'r ardoll yng Ngwynedd. Mae'n ofynnol o dan y Rheoliadau fod Cyfrif Refeniw AGB wedi ei sefydlu. Bydd y trefniant yn dirwyn i ben oni bai am bleidlais lwyddiannus ac yna bydd disgwyl i Gwmni AGB a'r Cyngor gytuno i Gytundeb Ymarferol newydd o 1af Ebrill 2026 ymlaen. Pe byddai'r bleidlais yn erbyn yr AGB bydd angen i'r Cyngor a chwmni AGB negodi'r telerau terfynol. Mewn sefyllfa o'r fath mae'r risg ariannol yn gysylltiedig ag ardollau heb eu talu yn gyfrifoldeb i'r AGB ac nid y Cyngor.

Goblygiadau AGB Bangor i Gyngor Gwynedd

3.9.

Rhagwelir y byddai oblygiadau canlynol i'r Cyngor fel yr awdurdod lleol perthnasol :

Goblygiadau Ariannol – Mae'r gwaith hyd yma wedi adnabod fod 14 hereditament o fewn ffin AGB Bangor ym mherchnogaeth Cyngor Gwynedd. Fe all y nifer yma newid dros gyfnod tymor yr AGB. Fel busnes sydd yn talu trethi busnes mae cost yn gysylltiedig â phleidlais lwyddiannus. Yn seiliedig ar Restr Brisio Trethi Annomestig 2023, mae'r tabl isod yn amlinellu be fyddai cost flynyddol i Gyngor Gwynedd dros dymor nesaf yr AGB Bangor pe byddai'r bleidlais o blaid. Byddai'r ardoll yn swm sefydlog dros dymor yr AGB.

Hereditament	Gwerth Trethiannol	Cost Blynyddol yr Ardoll
Caffi Storiell	£7,000	£105
Storiell	£1	£0
Llyfrgell	£17,500	£262.50
“Library Hall”, Ffordd Gwynedd	£4,650	£0
Maes Parcio Canonry	£14,250	£213.75
Toiledau Cyhoeddus Ffordd Garth	£1,475	£0
Maes Parcio Glanrafon	£21,250	£318.75
Maes Parcio Allt y Castell	£1,600	£0
Toiledau Cyhoeddus Pen Castell	£2,700	£0
Maes Parcio James Street	£8,700	£130.50
Maes Parcio Sgwâr Kyffin	£16,250	£243.75
Maes Parcio Min Afon	£9,500	£142.50
Maes Parcio Plas Llwyd	£36,750	£511.25
Ystafell Gyfarfod Mentec	£5,200	£78
Cyfanswm	£146,826	£2,006

Proses o Gynnal y Bleidlais - Yn ddibynol ar gymeradwyaeth y Cabinet, bydd Cyngor Gwynedd yn unol a'r rheoliadau yn cyfarwyddo y Swyddog Canlyniadau (a benodwyd dan Adran 35 Deddf Cynrychiolaeth y Bobol) i gynnal pleidlais o'r gymuned fusnes o fewn yr ardal ddynodedig i brofi cefnogaeth i AGB ym Mangor.

Pleidlais y Cyngor - yn ddibynol ar gymeradwyaeth y Cabinet, yn unol a'r trefniadau yn 2015 a 2021, bydd Aelod Cabinet Economi yn penderfynu sut y bydd y Cyngor yn pleidleisio ac sawl pleidlais gaiff eu bwrw.

Cytundebau cyfreithiol - bydd y cytundebau arfaethedig a ddisgrifir uchod yn cael eu cwblhau a byddant yn sail i drefniadau cydweithio rhwng y ddau sefydliad.

Cefnogaeth Hir Dymor - Os bydd y bleidlais yn llwyddiannus, bydd Cyngor Gwynedd yn cefnogi AGB Bangor yn ystod yr ail dymor gan gefnogi a phlethu eu hun i waith adfywio a datblygu economi Bangor ymhellach.

Effaith ar Fframwaith Bolisi a Chaffael

Nid oes goblygiadau'r fframwaith bolisi na rheolau caffael.

Materion Cydraddoldeb

Nid oes gan gynnwys yr adroddiad hwn oblygiadau cydraddoldeb uniongyrchol.

Materion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn adnabod saith nod llesiant. Mae'n gosod uchelgais, caniatâd a rhwymedigaeth gyfreithiol i wella ein llesiant cymdeithasol, diwylliannol, amgylcheddol ac economaidd. Mae'r adroddiad hwn a'r gwaith yn gysylltiedig â'r AGB yn ymateb i'r Nodau Llesiant hyn:

- Cymru Lewyrchus - Yng Ngwynedd mae'r sector fanwerthu a busnesau yng nghanol ein trefi yn cyfrannu yn sylweddol tuag at economi'r sir ynghyd a chynnig trawstoriad o gyfleoedd cyflogaeth. Mae canol Dinas Bangor yn cyfrannu'n sylweddol tuag at economi Gwynedd;
- Cymru Iachach - mae ymweld â chanol ein trefi, gyda'r amrediad o wasanaethau, atyniadau a mannau agored yn cyfrannu tuag at iechyd a lles unigolion;
- Cymru sy'n fwy cyfartal - mae canol trefi yn fannau sydd yn cynnig amrywiaeth o gyfleoedd a darpariaethau i drawstoriad eang o'r boblogaeth, beth bynnag fo cefndir nag amgylchiadau'r unigolion;
- Cymru o Gymunedau Cydlynus - mae canol trefi bywiog a ffyniannus yn cynnig amrediad o wasanaethau, adloniant, siopau a gwasanaethau mewn amgylchedd braf a diogel. Mae hyn yn allweddol i ddyfodol cymunedau;
- Cymru a Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu - mae canol trefi yn cyfrannu tuag at warchod ein diwylliant drwy ei phobl, atyniadau, a gwasanaethau ynghyd a'r gwaith o hyrwyddo'r Gymraeg. Mae Bangor yn ddinas ddiwylliedig sydd wedi ei chyfeirio ati fel Dinas fwyaf Cymreig Cymru;
- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel byd eang - mae cefnogi canol trefi, y busnesau a chynhyrchwyr lleol yn cefnogi'r agenda lleihau carbon. Mae'r defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus o fewn canol trefi yn allweddol.
- Cymru Gydnerth - mae canol ein trefi yn allweddol wrth sefydlu strwythurau a chyfleoedd sydd yn gallu wynebu ac ymateb i heriau economaidd a chymunedol i'r dyfodol.

4

RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

4.1.

Yn unol a Rheoliadau Ardaloedd Gwellu Busnes (Cymru) 2005 mae'r Ardal Gwellu Busnes Bangor wedi cyflwyno cais i Gyngor Gwynedd, fel yr Awdurdod Bilio, i gynnal balot.

- 4.2. Mae'r Adran Economi a Chymuned yn cydnabod fod yr egwyddor o gael Ardal Gwella Busnes o fewn tref neu ddinas yn cynnig ffordd o ddenu buddsoddiad i adfywio. Mae'r model yn gerbyd ar gyfer adfywio ble nad oes sicrwydd o unrhyw ffynhonnell ariannu amgen. Mi fydd y balot yn cynnig cyfle i fusnesau i bleidleisio dros barhad yr AGB ym Mangor, neu beidio.

5 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 5.1. Yn ddarostyngedig i gymeradwyaeth y Cabinet, bwriedir cyhoeddi'r bleidlais erbyn 30ain o Hydref. Unwaith byddai'r rhybudd wedi ei gyflwyno, byddai hyn yn caniatáu rhyddau'r papurau pleidleisio ynghyd a manylion y cynigion arfaethedig (gyda nodiadau esboniadol) yn ystod mis Tachwedd 2025.
- 5.2. Yn unol â'r amserlen uchod, byddai dyddiad cau pleidlais bost erbyn 27 Tachwedd 2025, a'r canlyniad ar 28 Tachwedd 2025.
- 5.3. Pe byddai pleidlais o blaid AGB bydd y penderfyniad yn dod yn weithredol o 1af Ebrill 2026.

6 UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

Sylwadau Pennaeth Cyllid

"Mae'r Gwasanaeth Trethi wedi gweithio gyda cwmni AGB Bangor dros ddau dymor cyntaf y cynllun er mwyn casglu'r ardoll ar ran y cwmni, sicrhau ei fod yn cael ei drosglwyddo'n briodol i'r cwmni a chymryd camau priodol i adfer ôl-ddyledion. Felly, os mai canlyniad y bleidlais yw y dylai'r Ardal Gwella Busnes barhau, mae'r gofynion gweinyddol eisoes yn eu lle ac yn gyfarwydd i ni. Mae'r ardoll yn cael ei filio ar wahân i'r Ardreth Annomestig a dylid nodi nad yw'r Cyngor yn trosglwyddo unrhyw arian i'r cwmni tan bydd wedi cael ei gasglu gan y Gwasanaeth Trethi a'i anfonebu'n briodol gan y cwmni.

Rwyf wedi cydweithio ag awdur yr adroddiad ac rwyf yn fodlon â chywirdeb ffigyrau'r ardoll sy'n ymddangos yn y rhan "Goblygiadau AGB Bangor i Gyngor Gwynedd" o'r adroddiad."

Sylwadau Swyddog Monitro

Mae'r adroddiad yma wedi derbyn mewnbwn gan y Gwasanaethau Cyfreithiol. Rwy'n fodlon gyda priodoldeb yr adroddiad a gallaf roi arweiniad pellach yn y cyfarfod pe cyfyd angen.

Dogfennau Cefndir

- Cynnig AGB Bangor
- Cytundeb Gwaelodlin Drafft
- Cytundeb Ymarferol Drafft